

Pregledni znanstveni članak

■ Odgovornost osiguratelja po polici automobilske odgovornosti za naknadu štete nastale spontanom požarom na parkiranom motornom vozilu i pojam uporabe motornog vozila u domeni ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti

Dr.sc. Krešimir F. Šenjug¹

Sažetak: Direktiva 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti² prouzročila je dvojbe u jednom španjolskom predmetu koji se vodio zbog naknade štete te se tijekom sudskog postupka ukazala potreba za postavljanjem prethodnog pitanja Sudu Europske unije (dalje: Sud EU) koji treba odgovoriti potpada li požar na vozilu koje je privremeno parkirano na garažnom mjestu, ako je do izgaranja došlo zbog uzroka unutar samog vozila i bez uplitanja treće osobe, pod uporabu vozila. U radu koji slijedi prikazan je zahtjev i mišljenje neovisnog odvjetnika, koje nije obvezujuće za Sud EU, a autor napominje da u trenutku dovršetka rada Sud EU nije donio svoj pravorijek.

Glavne riječi: Direktiva 2009/103/EZ, garaža, samozapaljenje parkirano vozilo, naknada štete, Sud EU, uporaba vozila

Štetna radnja osiguranika po ugovoru o osiguranju od automobilske odgovornosti može se definirati kao ukupnost svih onih činjenja i propuštanja ovlaštenog vozača pri upravljanju motornim vozilom koja, sukladno ugovorenoj polici osiguranja od automobilske odgovornosti, ulaze u opseg pokrića, a dovode posljedično do tjelesne ozljede, narušavanja zdravlja ili smrti neke osobe, odnosno do uništenja ili oštećenja stvari, sukladno članku 22. stavku 1. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (u nastavku teksta: ZoOOP).³ Za postojanje odgovornosti osiguratelja nužno je da štetna radnja potječe od osiguranog vlasnika motornog vozila, odnosno osiguranika.

Prema Zakonu o obveznim odnosima (u nastavku teksta: ZOO)⁴ motorno vozilo je u pogonu kada se koristi u svrhu kojoj je namijenjeno, bez obzira na to radi li pri tome motor koji služi za njegovo kretanje, pa je tako „kod određenja motornog vozila u pogonu relevantna činjenica koristi li se s trenutkom prouzročenja štete

1 Dr.sc. Krešimir F. Šenjug, dipl.iur., Odvjetničko društvo Grgić & Partneri, e-mail: kresimir.franjo.senjug@grgic-partneri.hr

2 SL 2009., L 263, str. 11. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.)

3 Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Narodne novine broj 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14, u nastavku teksta: ZoOOP

4 Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, u nastavku teksta: ZOO

u svrhu kojoj je namijenjeno, dok je irelevantno radi li pri tome motor koji služi za njegovo kretanje ili se vozilo kreće npr. inercijom, guranjem ga se pokušava upaliti, odnosno zaustavljeno na cesti".⁵ Odgovornost za štete izazvane motornim vozilom u pogonu prema ZOO-u postoji i u slučaju kada motor vozila koji služi za njegovo kretanje nije upaljen, pri čemu je od odlučne važnosti utvrditi koristi li se u tom trenutku vozilo u svrhu kojoj je namijenjeno, jer i tom prilikom može počinuti štetu, kao što je to primjerice kod parkiranih vozila koja mogu iznenada otklizati nizbrdo ili se samozapaliti, što posljedično dovodi do štete. U tom smislu pojam pogona motornog vozila upravo je onaj moment koji daje motornom vozilu kvalitetu opasne stvari, kako to sudska praksa i prihvaća, jer sve dok motorno vozilo nije u pogonu, odnosno dok miruje, ono u pravilu ne predstavlja opasnost.

Odluke pogona su nadalje da uvijek započinje stavljanjem motora u pokret, traje tijekom vožnje, a prestaje izbacivanjem motora iz pokreta; pogon ne prestaje privremenim prekidanjem vožnje i privremenim mirovanjem vozila radi zaustavljanja ili parkiranja, budući da se okolnost je li vozilo u pogonu procjenjuje prema vremenskoj poveznici između pogona i mirovanja motornog vozila koja je u pravilu usko postavljena.⁶

Ukoliko bi do štete ipak došlo od motornog vozila koje nije u pogonu, štetnik bi odgovarao po pravilima o odgovornosti po načelu krivnje, drugim riječima, u tim slučajevima primjenjivalo bi se subjektivno načelo odgovornosti za štetu, a ne objektivna odgovornost za štetu od opasne stvari. ovdje treba naglasiti razliku između pojma pogona motornog vozila i kretanja motornog vozila, što je uži pojam od pogona motornog vozila.

Prema presudi Suda Europske unije u predmetu C-162/13 Damijan Vnuk protiv Zavarovalnice Triglav d.d. od 4. 9. 2014.,⁷ pojmovi pogona vozila i uporabe vozila u pogonu, u smislu odgovornosti osiguratelja vozila za štetu po ugovoru od automobilske odgovornosti, podvedeni su pod jedan zajednički pojam - redovna funkcija vozila. Time je u svakom pojedinačnom slučaju, *sui generis*, potrebno utvrditi je li konkretna uporaba vozila bila u skladu s njegovom redovnom funkcijom, odnosno njegovom osnovnom namjenom u smislu prijevoznog sredstva.

Upravo uvodno navedeni slučaj postavljenog prethodnog pitanja Sudu EU od strane jednog španjolskog suda, kao i iznenađujuće mišljenje neovisnog odvjetnika, otvorilo je pitanja granica odgovornosti osiguratelja po polici osiguranja od automobilske odgovornosti za štetu u slučajevima samozapaljenja motornog vozila koje je bilo parkirano u garaži u privatnoj kući i kojem vozilu motor nije radio u periodu duljem od 24 sata.

Zahtjev za prethodnu odluku⁸ je 12. veljače 2018. Sudu EU uputio Tribunal Supremo (Španjolska) – Línea Directa Aseguradora S.A. protiv Segurcaixa Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros, a predmet je dobio numeraciju C-100/18. Tužitelj u sudskom postupku je Línea Directa Aseguradora S.A. (trgovačko društvo), a tuženik Segurcaixa Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros (osiguratelj). Prethodna pitanja glasila su:

5 Gorenc V., Belanić L., Momčinović H., Perkušić A., Pešutić A., Slakoper Z., Vukelić M., Vukmir B., Komentar Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, studeni 2014., str.1769.

6 Sudska praksa pojam „motornog vozila u pogonu“ veže također uz okolnosti da li se u konkretnom slučaju radi o uporabi motornog vozila u svrhu kojoj je namijenjeno, bez obzira na to da li radi motor vozila. Primjerice, presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev-536/06-2 od 12. srpnja 2006. godine kojom je potvrđena presuda Županijskog suda u Velikoj Gorici broj: GŽ-1243/03 od 5. siječnja 2005. godine, a kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Ivanić Gradu broj: P-13/01-37 od 19. veljače 2003. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja prema tuženici radi naknade štete koju je pretrpio obavljajući posao rušenja stabala na trasi dalekovoda. Nižestupanjski sudovi utvrdili su da je tužitelj kao zaposlenik poslodavca 3. svibnja 2003. godine sjekao stabla uz trasu dalekovoda, kojom prilikom je jedno posječeno stablo palo na traktor. Usljed pada stabla došlo je do prevrtanja traktora na bok i priklještenja tužitelja, koji je pritom zadobio više teških tjelesnih ozljeda. Nižestupanjski sudovi utvrdili su kako je uzrok štetnom događaju (koji se zbilo izvan javnog puta i površine na kojoj se odvija promet - na nekretnini u privatnom vlasništvu) rušenje stabla, a ne uporaba traktora kao motornog vozila. „Naime, traktor koji je priklješčio tužitelja nije se prevrnuo radi korištenja vlastitog pogona, već je impuls sile koji je prevrnuo traktor na tužitelja došao izvan djelovanja motornog pogona traktora, a i sama šteta se dogodila, obzirom na lokaciju, izvan javne prometne površine.“ Utvrdivši kako tuženica u konkretnom slučaju ne odgovara za nastalu štetu, budući da je obveznim osiguranjem (osiguranjem od automobilske odgovornosti) pokrivena samo šteta koja nastane uporabom motornih vozila koja se kreću javnim prometnicama, odnosno površinama na kojima se odvija promet, nižestupanjski sudovi su na temelju mjerodavnih odredbi Zakona o osiguranju („Narodne novine“ broj 46/97. i 116/99.) i Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 112/99. i 88/01.), odbili tužbeni zahtjev kao neosnovan. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odlučujući o reviziji tužitelja, u cijelosti je potvrdio utvrđenja i pravna stajališta niže stupanjskih sudova. (Izvornici presuda u posjedu autora)

7 Sud Europske unije presuda u predmetu C-162/13 od 4. 9. 2014. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-162/13&language=HR>.

8 <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=ACBA076649A7866605EF128F120E5C39?text=&docid=201774&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2340049>

Protivi li se članku 3. Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, tumačenje prema kojem obvezno osiguranje obuhvaća štetu nastalu zbog požara na vozilu u mirovanju ako se uzrok požara nalazi u mehanizmima nužnima za upotrebu prijevozne funkcije vozila?

Ako je odgovor na prvo pitanje niječan, protivi li se članku 3. Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, tumačenje prema kojem obvezno osiguranje obuhvaća štetu nastalu zbog požara na vozilu ako požar nije povezan s prethodnim kretanjem, zbog čega se ne može smatrati da je povezan s određenom vožnjom?

Ako je odgovor na drugo pitanje niječan, protivi li se članku 3. Direktive br. 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, tumačenje prema kojem obvezno osiguranje obuhvaća štetu nastalu zbog požara na vozilu ako je vozilo parkirano u zatvorenoj privatnoj garaži?

Nezavisni odvjetnik Yves Bota u navedenom je predmetu dao mišljenje⁹ 28. veljače 2019. u povodu prethodnog pitanja i u okviru spora između dvaju osiguravajućih društava, odnosno Línea Directa Aseguradora, SA (u daljnjem tekstu: Línea Directa) i Segurcaixa, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros (u daljnjem tekstu: Segurcaixa), u vezi s pokrićem osiguranja upotrebe motornih vozila štete koja je nastala na obiteljskoj kući uslijed požara na automobilu parkiranim u njezinoj garaži. Pitanjima koja je postavio sud koji je uputio zahtjev nastoji se utvrditi može li se pojam „upotreba vozila” iz članka 3. prvog stavka Direktive 2009/103 tumačiti na način da obuhvaća situaciju u kojoj je na automobilu izbio požar iako je on bio parkiran dulje od dvadeset i četiri sata na privatnom parkirnom mjestu, a uzrok požara se, prema mišljenju tog suda, nalazi u mehanizmima nužnima za upotrebu prijevozne funkcije vozila. Neovisni odvjetnik je u svojoj pravnoj analizi smatrao da pojam „upotreba vozila” treba tumačiti uzimajući u obzir sudjelovanje vozila, koje se upotrebljava u skladu sa svojom funkcijom prijevoznog sredstva, u nezgodi koja se dogodila na parkirnom mjestu predviđenom za tu svrhu. Štoviše, u svom mišljenju predložio je da se zaključi kako okolnosti glavnog predmeta ne opravdavaju izmjenu okvira tog pojma na način da se određuje prostorno ograničenje, koje se sastoji od toga da se isključi parkiranje u privatnoj obiteljskoj garaži ili vremensko ograničenje između nastanka opasnosti i prethodnog kretanja parkiranog vozila, ili pak uzročno ograničenje s obzirom na mehanički uzrok nezgode.

Kao mjerodavni pravni okvir uzeto je pravo Unije i to članak 1. točka 1. Direktive 2009/103 koji za potrebe navedene Direktive definira da „vozilo” znači svako motorno vozilo namijenjeno za kopneni promet, a koje pokreće mehanička snaga, ali koje se ne kreće po tračnicama, i svako priključno vozilo, bilo da je priključeno ili ne.”, dok je u članku 3. te direktive određeno: „Podložno članku 5., svaka država članica poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila koja se uobičajeno nalaze na njezinu području pokrivena osiguranjem, a na temelju mjera iz prvog stavka određuje se opseg pokrivenosti i uvjeti pokrića, dok osiguranje iz prvog stavka obvezno pokriva i oštećenje stvari i tjelesne ozljede.” Nadalje je kao mjerodavan naveden članak 13. stavak 1. prvi podstavak točka (c) iste direktive koji propisuje da: „Svaka država članica poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da se sve zakonske odredbe ili ugovorne klauzule sadržane u polici osiguranja izdanoj u skladu s člankom 3. smatraju nevažećima u pogledu odštetnih zahtjeva trećih osoba koje su žrtve prometne nezgode ako te zakonske odredbe ili ugovorne klauzule isključuju iz osiguranja upotrebu ili vožnju vozila: (...) (c) od strane osoba koje krše zakonske tehničke zahtjeve u pogledu stanja i sigurnosti dotičnog vozila.”

Razmatrajući primijenjeno španjolsko pravo, neovisni odvjetnik istaknuo je zakon naziva «La Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor» (Zakon o građanskopravnoj odgovornosti i osiguranju u području upotrebe motornih vozila), koji je u važećoj verziji koja je primjenjiva na činjenično stanje, u članku 1. stavku 1. odredio:

⁹ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=ACBA076649A7866605EF128F120E5C39?text=&docid=211191&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2340049>

„Vozač motornih vozila, zbog opasnosti koju stvara njihova vožnja, odgovara za štetu nanесenu osobama ili stvarima koja je posljedica upotrebe vozila.

Kada je riječ o šteti nanесenoj osobama, vozač se oslobađa odgovornosti samo ako dokaže da je šteta uzrokovana isključivo krivnjom oštećenika ili višom silom koja nema veze s vožnjom ili funkcioniranjem vozila; slučajevima više sile ne smatraju se neispravnosti na vozilu odnosno lom ili kvar nekog njegova dijela ili mehanizma.

U slučaju imovinske štete, vozač je odgovoran prema trećima ako je građanskopravno odgovoran na temelju odredaba članka 1902. i sljedećih Código Civil (Građanski zakonik), članka 109. i sljedećih Código Penal (Kazneni zakonik), i odredaba ovog zakona.

Ako su i vozač i žrtva postupali s nepažnjom, odgovornost je podijeljena, a iznos naknade štete dijeli se razmjerno svačijoj odgovornosti.

Vlasnik vozila, koji nije vozio, odgovoran je za tjelesne ozljede i oštećenje stvari koje prouzroči vozač ako je s potonjim povezan na temelju neke od veza navedenih u članku 1903. Građanskog zakonika i članku 120. stavku 5. Kaznenog zakonika. Ta odgovornost prestaje ako navedeni vlasnik dokaže da je postupao s pažnjom dobrog domaćina kako bi spriječio nastanak štete.

Vlasnik vozila, koji nije vozio, a koji nema sklopljen ugovor o obveznom osiguranju odgovoran je građanskopravno, zajedno s vozačem, za tjelesne ozljede i oštećenje stvari koje je prouzročilo to vozilo, osim ako ne dokaže da mu je vozilo ukradeno.”

Također je u mjerodavnom članku 2. stavku 1. «Reglamenta del seguro obligatorio de responsabilidad civil en la circulación de vehículos de motor» (Uredba o obveznom osiguranju od građanskopravne odgovornosti u području upotrebe motornih vozila) propisano:

„Za potrebe građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i pokrivanja obveznog osiguranja uređenog ovom uredbom, događajima prilikom upotrebe vozila smatraju se događaji koji proizlaze iz opasnosti koju stvara vožnja motornih vozila na koju upućuje prethodni članak, u garažama i na parkiralištima, na javnim i privatnim putovima i terenima koji su prikladni za gradski i međugradski promet kao i na putovima i terenima koji se, iako nisu prikladni, često upotrebljavaju u tu svrhu.”

U spornom predmetu valjalo je početno utvrditi i činjenice kako slijedi. Luis Salazar Rodes je 19. kolovoza 2013. poslijepodne parkirao svoje vozilo, koje je kupio deset dana prije toga, u garaži obiteljske kuće u vlasništvu društva Industrial Software Indusoft. Tijekom poslijepodneva 20. kolovoza 2013., Luis Salazar Rodes upalio je motor vozila a da ga nije uspio pomaknuti. Nekoliko sati kasnije, oko 3 sata ujutro, na vozilu Luisa Salazara Rodesa, koje dulje od dvadeset i četiri sata nije bilo u upotrebi, izbio je požar i oštetiо kuću u kojoj se nalazila garaža. Uzrok požara nalazio se u električnim instalacijama vozila. Građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila Luisa Salazara Rodesa bila je pokrivena osiguranjem ugovorenim s društvom Línea Directa. Društvu Industrial Software Indusoft, čija je obiteljska kuća bila osigurana pri društvu Segurcaixa, isplaćen je iznos od 44 704,34 eura radi naknade štete koja je toj kući nastala zbog požara na predmetnom vozilu. Segurcaixa je 5. ožujka 2014. pokrenula postupak protiv društva Línea Directa pred Juzgado de Primera Instancia de Vitoria-Gazteiz (Prvostupanjski sud u Vitoria-Gazteizu, Španjolska) radi toga da se tom osiguravajućem društvu naloži plaćanje iznosa od 44 704,34 eura, uvećanog za zakonske kamate, jer je uzrok nezgode događaj prilikom upotrebe vozila koji je obuhvaćen osiguranjem upotrebe vozila Luisa Salazara Rodesa. Taj je sud smatrao da se požar ne može smatrati „događajem prilikom upotrebe vozila” koji je obuhvaćen osiguranjem upotrebe vozila te je odbio zahtjev društva Segurcaixa. Odlučujući povodom žalbe koju je podnijela Segurcaixa protiv te presude Audiencia Provincial de Álava (Provincijski sud u Alavi, Španjolska) ukinula je tu odluku i prihvatila zahtjev društva Segurcaixa pri čemu je odluku temeljila na širokom tumačenju pojma „događaj prilikom upotrebe vozila”, prema kojem je takav događaj „požar na vozilu koje je njegov vlasnik privremeno parkirao na garažnom mjestu, ako je do izgaranja došlo zbog uzroka unutar samog vozila i bez uplitanja treće osobe”. Društvo Línea Directa je protiv te presude podnijelo žalbu u revizijskom postupku Tribunalu Supremo (Vrhovni sud). Taj sud navodi da španjolsko pravo kojim se

prenosi Direktiva 2009/103 određuje područje primjene *ratione materiae* građanskopravne odgovornosti u vezi s upotrebom vozila iz članka 3. te direktive i smatra kao „događaj prilikom upotrebe” „događaje koji proizlaze iz opasnosti koju stvara vožnja motornih vozila”, u garažama i na parkiralištima, na javnim i privatnim putovima i terenima koji su prikladni za gradski i međugradski promet kao i na putovima i terenima koji se, iako nisu prikladni, često upotrebljavaju u tu svrhu. Tribunal Supremo (Vrhovni sud) dodaje da, u skladu sa širokim tumačenjem opasnosti koja proizlazi iz upotrebe vozila, smatra da je obuhvaćen obveznim osiguranjem slučaj vozila u mirovanju ili vozila čiji je motor ugašen, s obzirom na to da je nezgoda povezana s prijevoznom funkcijom vozila, kao i slučaj vozila na kojem je izbio požar prilikom kretanja. On je međutim isključio slučaj požara na parkiranom vozilu, koje je zaštićeno od zaleđivanja pokrivačem. Tribunal Supremo (Vrhovni sud) pojašnjava da u skladu sa španjolskim pravom vozač vozila nije odgovoran za štetu koja nastane zbog slučaja više sile, ali da se neispravnosti vozila ili kvar nekog od njegovih mehanizama ne smatraju događajima koji su viša sila. Nadalje, okolnost da je uzrok nezgode bila neispravnost vozila ne isključuje pokriće obveznim osiguranjem, kao ni podnošenje tužbe protiv proizvođača, ako su ispunjeni uvjeti. Taj se sud stoga pita je li u skladu s Direktivom 2009/103 utvrditi da odgovornost za upotrebu motornih vozila obuhvaća nezgodu u kojoj je sudjelovalo vozilo ugašenog motora, koje je bilo parkirano u garaži obiteljske kuće, kada ne postoji veza s upotrebom vozila i to vozilo ne predstavlja opasnost za cestovne korisnike. Ta bi situacija prije mogla potpadati pod odgovornost vlasnika potencijalno opasne stvari. Međutim, sud koji je uputio zahtjev navodi da se ciljem zaštite žrtava nezgoda koje su prouzročila vozila, koji slijede propisi Unije, može opravdati pokrivanje posljedica požara vozila u mirovanju, ako se uzrok požara nalazi u funkciji koja je nužna ili korisna za kretanje tog vozila, pri čemu ta situacija stoga može biti povezana s uobičajenom prijevoznom funkcijom vozila. No, u nedostatku vremenske povezanosti prethodne upotrebe tog vozila i nezgode ili zbog načina na koji se ona dogodila, ne može se isključiti da, kada ne postoji izravna veza između opasnosti i upotrebe vozila, situacija u kojoj je vozilo parkirano nije obuhvaćeno pojmom „upotreba vozila”. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev naglašava da tumačenje koje zanemaruje vremensku poveznicu s prethodnom upotrebom vozila i nastankom nezgode može dovesti do izjednačavanja obveznog osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila s osiguranjem vlasnika koje obuhvaća moguću odgovornost koja proizlazi iz samog posjedovanja ili vlasništva nad vozilom.

Uvažavajući navedene okolnosti Tribunal Supremo (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu EU tri prethodna pitanja, kako je u prvom dijelu ovog članka i navedeno.

Neovisni odvjetnik nakon što je utvrdio dopuštenost postavljenog prvog prethodnog pitanja¹⁰ s obzirom na to da se postavljena pitanja odnose na tumačenje pravnog pravila Unije, a činjenične okolnosti iz spora koje je opisao Tribunal Supremo (Vrhovni sud), zbog kojih on dvoji u vezi s opsegom područja primjene obveznog osiguranja upotrebe motornih vozila, ne ograničavaju se na uzrok požara na predmetnom vozilu. Stoga je zatraženo tumačenje pojma „upotreba vozila” nužno za rješenje spora, a uvažavajući presude koje je Sud EU već donio.

U meritumu spora, neovisni odvjetnik prvenstveno analizira pojam „upotreba vozila” kao autonoman pojam prava Unije čije se tumačenje ne može prepustiti ocjeni pojedine države članice i koji treba tumačiti osobito s obzirom na kontekst te ciljeve koji se nastoje postići propisima u području osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila. Nadalje primjećuje da se tumačenje tog pojma mijenjalo ovisno o različitim situacijama na koje je Sud EU upozoren s obzirom da je već presudio da je pojmom „upotreba vozila” obuhvaćena svaka upotreba vozila koja je u skladu s njegovom uobičajenom funkcijom, to jest funkcijom prijevoznog sredstva. Sukladno takvom tumačenju može se zaključiti da su obveznim osiguranjem obuhvaćene i situacije u kojima je vozilo bilo zaustavljeno i na parkiralištu, pri čemu nije važno je li motor bio upaljen u trenutku nastanka nezgode. Sud EU je također prethodno sudio da se upotreba vozila u skladu s njegovom funkcijom prijevoznog sredstva ne ograničava na vožnju vozila, nego također uključuje radnje koje su s tim povezane, poput upotrebe vrata putnika koji izlaze iz parkiranog vozila, a pojam „upotreba vozila” prema prethodnoj praksi Suda EU obuhvaća sve situacije u kojima se vozilo upotrebljava

¹⁰ Línea Directa tvrdi da prvo prethodno pitanje nije dopušteno jer je hipotetsko. To osiguravajuće društvo u bitnome smatra da sud koji je uputio zahtjev polazi od pretpostavke da se uzrok požara nalazi u mehanizmima nužnima za upotrebu prijevozne funkcije vozila, iako to nije potkrijepljeno dokazima iz spora u glavnom postupku. Prema mišljenju društva Línea Directa, utvrđeno je jedino da se uzrok požara nalazio u njegovim električnim instalacijama.

ne samo na javnim putovima, nego i na javnom ili privatnom terenu, s obzirom na to da doseg tog pojma ne ovisi o značajkama terena na kojem se to vozilo upotrebljava.¹¹

Na osnovi prethodnih utvrđenja samoga Suda EU u drugim predmetima neovisni odvjetnik je mišljenja da pojam „upotreba vozila” obuhvaća situacije u kojima je šteta prouzročena dok je vozilo bilo parkirano na privatnom mjestu predviđenom za tu svrhu, s napomenom da je zajednička okolnost u navedenim odlukama ta da je Sud EU odlučivao o sudjelovanju vozila koje je u upotrebi ili je neposredno prije bilo u upotrebi. Zato se i nametnulo pitanje vremenskog odmaka od posljednje uporabe vozila do štetnog događaja samozapaljenja, odnosno ako vozilo nije bilo u uporabi dovoljno blizu trenutka samozapaljenja, može li se govoriti o uporabi vozila te, ukoliko ipak ne, treba li dokazati *kauzalni nexus* tehničke prirode?

Neovisni odvjetnik daje negativan odgovor na postavljeno pitanje što opravdava s tri razloga; prvi je da zakonodavac EU nije predvidio vremensko ograničenje nastanka nezgode, kad je riječ o provedbi zaštite žrtava nezgoda koje su uzrokovala vozila; drugi je da razvoj sudske prakse Suda EU kreće u smjeru prenošena cilja zaštite, koji zakonodavac Unije stalno slijedi i snaži u slučajevima kada se vozilo, upotrebljava ili je namijenjeno tome da se upotrebljava u skladu sa svojom funkcijom prijevoznog sredstva, te treći da se analiza svakog pojedinačnog slučaja trajanja prethodne upotrebe vozila čini izvorom pravne nesigurnosti koji bi bio protivian prethodno navedenom cilju.

Neovisni odvjetnik nadalje ističe da ako Sud EU utvrdi da činjenica nezgode koja nije nastala u neposrednom nastavku upotrebe vozila kao prijevoznog sredstva nije relevantna, pri čemu se smatra da parkiranje samo po sebi potpada pod pojam „upotreba vozila”, ostaje utvrditi treba li odrediti ograničenja koja se odnose na uzrok štete, to jest mehanizme vozila nužne za njegovu prijevoznu funkciju. Tako valja utvrditi da zakonodavac EU nije odredio takve uvjete, dok je s obzirom na posebne činjenične okolnosti glavnog predmeta, to jest požar koji je vozilo spontano prouzročilo, dovoljno navesti njegovo sudjelovanje, kao što bi to također bio slučaj da je vozilo slučajno eksplodirao ili da je šteta prouzročena ispuštanjem proizvoda ili tekućine iz vozila. Nadalje smatra da je takva opasnost neodvojiva od prijevozne funkcije vozila, slijedom čega nije potrebno istraživati bilo kakvu radnju ili točan uzrok štete prema tom i tom mehanizmu ili elementu vozila, koji služi njegovoj funkciji prijevoznog sredstva. Upravo je takvo tumačenje prema mišljenju neovisnog odvjetnika u skladu s ciljem koji slijedi zakonodavac EU, a koji nastoji jamčiti da žrtve nezgoda uzrokovanih tim vozilima uživaju slično postupanje, neovisno o tome gdje se na području EU nezgoda dogodila, zbog čega zakonodavac sam i nije odredio granice pokrića opasnosti osiguranjem upotrebe motornih vozila, osobito u slučaju nedostatka usklađenosti vozila sa zakonskim tehničkim zahtjevima u pogledu stanja i sigurnosti dotičnog vozila, kao što to proizlazi iz članka 13. stavka 1. prvog podstavka točke (c) Direktive 2009/103.

Neovisni odvjetnik naposljetku zaključuje da se o sudjelovanju vozila, koje je upotrijebljeno u skladu sa svojom funkcijom prijevoznog sredstva, može zaključivati na temelju samog utvrđenja njegova doprinosa nastanku nezgode. Slijedom navedene analize, smatra da članak 3. prvi stavak Direktive 2009/103 treba tumačiti na način da pojam „upotreba vozila”, iz te odredbe, obuhvaća situaciju u kojoj je vozilo, upotrijebljeno u skladu sa svojom funkcijom prijevoznog sredstva, sudjelovalo u požaru koji je nastao na mjestu namijenjenom za parkiranje, pri čemu nije odlučno gdje se požar dogodio (primjerice u privatnoj obiteljskoj garaži) ili kada u odnosu na posljednje stanje pogona (nakon duljeg mirovanja).

U zaključku analize, neovisni odvjetnik predložio je Sudu EU da na prethodna pitanja koja je uputio Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) odgovori na sljedeći način:

«Članak 3. prvi stavak Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, treba tumačiti na način da pojam „upotreba vozila”, iz te odredbe, obuhvaća situaciju u kojoj je vozilo, upotrijebljeno u skladu sa svojom funkcijom prijevoznog sredstva, sudjelovalo u požaru koji je nastao na mjestu namijenjenom za parkiranje, pri čemu nije važno je li se dogodio u privatnoj obiteljskoj garaži ili nakon duljeg mirovanja.»

¹¹ Neovisni odvjetnik smatra da jedino situacije u kojima do nezgode dođe dok vozilo služi ili je služilo drugim svrhama, a ne prijevozu, primjerice kao radni stroj ili kao oružje, ili pak kao mjesto stanovanja, nisu obuhvaćene pojmom „upotreba vozila”. presudu od 28. studenoga 2017., Rodrigues de Andrade (C-514/16 ; vidjeti također PM br.º 124/17).

Suprotno mišljenju neovisnog odvjetnika i u analizi navedenoj praksi Suda EU, Županijski sud u Zagrebu i Županijski sud u Virovitici u dvije značajne presude primjenjive na konkretan slučaj, zauzeli su potpuno drugačija stajališta, koja su imanentna mjerodavnom pravu i sudskoj praksi u Republici Hrvatskoj. Prvom spomenutom presudom¹² potvrđena je presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu¹³ kojom je odbijen tužbeni zahtjev tužitelja M.Č. za isplatom naknade imovinske štete u specificiranom iznosu od osiguratelja vozila po polici osiguranja od automobilske odgovornosti, radi štetnog događaja u vidu požara na vozilu osiguranom kod tuženika, a koji se požar proširio na vozilo tužitelja koje se nalazilo u neposrednoj blizini, te mu je nastala imovinska šteta. Sud je u tom predmetu pošao od utvrđenja da je vozilo osiguranika tuženika bilo parkirano i da se punio njegov akumulator; da se vlasnik tog vozila udaljio od vozila oko podneva i ostavio ga bez nadzora; da je oko 18.00 h došlo do požara u trenutku kada se nitko, pa niti vlasnik vozila nije nalazio pokraj vozila te da se požar proširio na tužiteljevo vozilo na kojem je nastala šteta. Stoga su sudovi zaključili da vozilo osiguranika tuženika u trenutku štetnog događaja nije bilo u uporabi, slijedom čega ne postoji odgovornost tuženika da tužitelju naknadi štetu sukladno mjerodavnim odredbama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu. Nadalje, sudovi su ocijenili da nije od utjecaja niti pozivanje tužitelja na odredbu članka 1068. ZOO-a kojom je propisano da je motorno vozilo u pogonu kad se koristi u svrhu kojoj je namijenjeno bez obzira radi li pri tome motor koji služi za njegovo kretanje, jer na temelju utvrđenih činjenica nije proizašlo da je vozilo osiguranika tuženika bilo u pogonu. To tim više što je nesporno utvrđeno da je motorno vozilo osiguranika tuženika bilo izvan uporabe, dok je punjenje akumulatora ocijenjeno kao korištenje vozila kao stvari, a ne prijevoznog sredstva.

U drugoj presudi¹⁴ donesenoj također u povodu štete nastale zbog požara na vozilu odbijen je tužbeni zahtjev za naknadom. Tužitelj je u ovom slučaju smatrao da je osiguravatelj po polici osiguranja od automobilske odgovornosti odgovoran za štetu nastalu požarom uzrokovanim tehničkom neispravnosti vozila njegova osiguranika, koji se proširio automobil tužitelja koji se zapalio i izgorio. I u ovom slučaju sudovi su suglasni da šteta nije nastala uporabom motornog vozila, iako se uslijed tehničkog kvara, iskrenja i nastanka požara vozilo osiguranika tužitelja samo pokrenulo prema naprijed i udarilo te opožarilo vozilo tužitelja i to stoga što se ne radi o uporabi motornog vozila, pa posljedično niti o odgovornosti osiguratelja, kako je to predviđeno obveznim osiguranjem od automobilske odgovornosti. Naime, u konkretnom slučaju oba su vozila bila parkirana izvan površine namijenjene prometovanju motornih vozila, na travnjaku, a šteta je nastala kao posljedica kvara na vozilu koji se manifestirao u vrijeme dok je vozilo bilo parkirano i u mirovanju, dakle svakako ne tijekom uporabe vozila.

Ovdje se ističe da je osiguratelj kod kojeg je zaključena policia osiguranja od automobilske odgovornosti, u obvezi naknaditi štete koje su po vrsti i opsegu u pokriću ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti i to do ugovorene visine svote osiguranja iz tog ugovora, a obveza osigurateljnog pokrića građanske odgovornosti za štetu uzrokovanu motornim vozilima trećim osobama, različita je od opsega naknade te štete s osnova građanskopravne odgovornosti osiguranika, pri čemu je prva definirana i zajamčena propisima Europske unije, a druga je, u biti, uređena nacionalnim pravom svake države. Opseg odgovornosti za naknadu štete koja je u pokriću ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti, nije identičan opsegu za koji je štetnik, vlasnik motornog vozila, odnosno osoba koja je uporabom motornog vozila prema općim pravilima o izvanugovornoj odgovornosti za štetu izazvanu motornim vozilom u pogonu, odgovoran trećima.

U Republici Hrvatskoj ugovor o osiguranju od automobilske odgovornosti obvezno uključuje pokriće rizika štete koja uporabom osiguranog motornog vozila može biti nanesena trećim osobama i putnicima u vozilu zbog smrti, tjelesne ozljede, narušavanja zdravlja, uništenja ili oštećenja stvari.¹⁵ Tim i takvim ugovorom pokrivena su štete nastale od motornog vozila koje se kreću javnim cestama i ostalim površinama na kojima se odvija promet, a koja podliježu obvezi registracije te po propisima o registraciji moraju imati prometnu dozvolu.¹⁶ U pravnoj teoriji i praksi primjena ove odredbe čl. 22. st. 3. ZoOOP-a prema kojoj su ugovorom o osiguranju od automobilske odgovornosti pokrivena štete nastale od vozila koje se kreću javnim cestama i ostalim površinama na kojima se odvija promet, izaziva brojna podijeljena stajališta i dvojbe glede opsega

12 Gžn-1956/14-2 od 16. siječnja 2018.

13 Pn-8291/07-34 od 21. svibnja 2014.

14 Gž-412/06-2 od 26. ožujka 2007.

15 Čl. 22. st. 1. i 2. ZoOOP-a

16 Čl. 22. st. 3. ZoOOP-a

pokrića šteta uzrokovanih uporabom osiguranog vozila, a koje dvojbe će zasigurno produbiti i predmetno mišljenje neovisnog odvjetnika u predmetnom slučaju koje dovodi u pitanje same granice odgovornosti osiguratelja po polici osiguranja od automobilske odgovornosti za štetu i ide za time da bi se i u slučajevima samozapaljenja motornog vozila koje je bilo parkirano u garaži u privatnoj kući i kojem vozilu motor nije radio u periodu duljem od 24 sata, radilo o šteti koja bi bila pokrivena policom osiguranja od automobilske odgovornosti. Međutim, zagovornici stajališta kojem se priklanja i autor ovog rada, da je obveza osiguratelja na isplatu naknade štete po polici osiguranja od automobilske odgovornosti ugovorne naravi jer temelj obveze osiguratelja čini upravo ugovor o osiguranju zaključen sa vlasnikom motornog vozila, čvrsto stoje na poziciji da je jasnom kogentnom normom, tj. zakonskim propisom, određen opseg (ili područje) pokrića ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti i da osiguratelj ne može stoga odgovarati za štetu izazvanu samozapaljenjem motornog vozila koje je bilo parkirano u privatnoj garaži koja se nalazila u kući i kojem motor nije radio dulje od 24 sata, a što se ni u kojem slučaju ne može podvesti pod pojam redovne uporabe vozila, niti dovesti u vezi s odredbom čl. 22. st. 3. ZoOOP-a prema kojoj su ugovorom o osiguranju od automobilske odgovornosti pokrivena štete nastale od vozila koje se kreću javnim cestama i ostalim površinama na kojima se odvija promet. Osiguratelj kod kojeg je sklopljena policica osiguranja od automobilske odgovornosti, dužan je naknaditi isključivo štetu koja je po vrsti i opsegu u pokriću ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti i to isključivo do iznosa ugovorene visine svote osiguranja. Ugovor o osiguranju od automobilske odgovornosti ne pokriva dakle štete koje po iznosu prelaze osiguranu svotu (limit police), zatim štete na stvarima primljenim radi prijevoza u motornom vozilu, štete osoba koje nisu treće osobe, čiste imovinske štete i dr. Analizom odredaba ZoOOP-a kao specijalnog propisa u vezi ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti, može se reći da štete koje ulaze u pokriće te vrste ugovora, ali isključivo do visine osigurane svote iz ugovora o osiguranju, su uvijek štete koje pretrpe treće osobe zbog smrti, tjelesnih ozljeda, narušavanja zdravlja, uništenja ili oštećenja stvari i štete zbog uništenja ili oštećenja stvari putnika u vozilu kojim je prouzročena šteta.

Prema mišljenju autora ovog rada, tumačenje nezavisnog odvjetnika i iznijeto stajalište prema kojem proizlazi da bi zapravo apsolutno sve štete vezane uz motorno vozilo, nastale na bilo koji način i u bilo kojoj situaciji i na bilo kojem mjestu, dakle i u slučaju kad motor vozila nije radio dulje od 24 sata i kad je vozilo parkirano u garaži u kojoj se ne odvija javni promet motornih vozila, bile u pokriću ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti, u samoj osnovi kolidira sa činjenicom da je pravna narav osigurateljve obveze ugovornog karaktera i da su ugovorom o osiguranju utvrđena sva prava i obveze, kao i sam opseg pokrića šteta za koje je osiguratelj kao jedna ugovorna strana dužan isplatiti naknadu štete i da osiguratelj ne može odgovarati za štete nastale uporabom motornog vozila za koje nije ugovoreno pokriće samim tim ugovorom. Autor ovog rada ukazuje da je takvo tumačenje o postojanju „apsolutnog“ pokrića šteta policom osiguranja od automobilske odgovornosti, bez obzira na to kako je do štete došlo i gdje se sama šteta dogodila, istovjetno tezi da potom niti osigurana svota iz ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti nije mjerodavna kao gornja granica osigurateljve obveze i da osiguratelj odgovara za nastalu štetu bez obzira na visinu osigurane svote po polici osiguranja od automobilske odgovornosti, što je u potpunosti neprihvatljivo, pogrešno i u konačnici nezakonito jer ne bi trebalo biti sporno da je osiguratelj u obvezi isplatiti naknadu štete isključivo i samo do visine ugovorene osigurane svote iz ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti.

Summary: *The request for a preliminary ruling from the Tribunal Supremo (Supreme Court, Spain) concerns the interpretation of Article 3 of Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability. This request was lodged in the context of a dispute between two insurance companies, Línea Directa Aseguradora, S.A. ('Línea Directa') and Segurcaixa, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros ('Segurcaixa'), in respect of motor vehicle insurance cover for damage caused to a private dwelling by a fire in a vehicle parked in its garage. The questions raised by the referring court concern whether the concept of 'use of vehicles', set out in the first paragraph of Article 3 of Directive 2009/103, can be interpreted as applicable to circumstances in which a vehicle caught fire when it had been parked in a private parking space for over twenty-four hours and, according to that court, where*

the fire originated in the mechanisms necessary to performing the transport function of the vehicle. Preliminary ruling of advocate general does not obligate the Court of EU. In the moment of finishing this topic, Court of EU did not deliver it's decision.

Key words: Directive 2009/103/EC, garage, self-ignition of a parked vehicle, indemnity, Court of justice of the EU, use of vehicles

Navedeni izvori i korištena literatura

Belanić, L.; Obvezna osiguranja od odgovornosti izvan djelatnosti prometa i prijevoza u hrvatskom i poredbenom pravu s osvrtom na određivanje obveznika sklapanja osiguranja i kruga trećih osoba, *Zbornik pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, broj 1., 2009.

Brežanski, J.; *Odgovornost za štetu od opasne stvari izazvane motornim vozilom u pogonu*, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2011.

Crnić, I., Ćurković, M., Grbin, I. i dr.: *Odgovornost za štetu*, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2004.

Ćurković, M.; Uvjeti za obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti na liberaliziranom tržištu osiguranja, *Zbornik radova Dani hrvatskog osiguranja 2014*.

Gazivoda, J.: Presuda Europskog suda pravde od 04.11.2014. u sporu C-162/13 Damijan Vnuk vs Zavarovalnica Triglav d.d., *Evropska revija za pravo osiguranja*, 2/2015, 68-73

Gorenc V., Belanić L., Momčinović H., Perkušić A., Pešutić A., Slakoper Z., Vukelić M., Vukmir B., *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, Narodne novine, studeni 2014.

Radionov, N. i dr. : *Europsko prometno pravo*, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Zagreb, 2011.

Rodin, S., Ćapeta, T.; *Učinci direktiva Europske unije u nacionalnom pravu*, Pravosudna akademija, Zagreb, listopad 2008.

Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Narodne novine broj 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 i 152/14

Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18

<https://curia.europa.eu/jcms/jcms/index.html>

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=211191&pageIndex=0&doclang=HR&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4796248>

Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev-536/06-2 od 12. srpnja 2006.,

Presuda Županijskog suda u Velikoj Gorici broj: Gž-1243/03 od 5. siječnja 2005.,

Presuda Općinskog suda u Ivanić Gradu broj: P-13/01-37 od 19. veljače 2003.,

Presuda Županijskog suda u Zagrebu, 55 Gžn-1956/14-2 od 16. siječnja 2018.,

Presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: Pn-8291/07-34 od 21. svibnja 2014.,

Presuda Županijskog suda u Splitu broj: Gž-412/06-2 od 26. ožujka 2007.